

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ:
ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΡΩΙΚΟ ΠΟΛΕΜΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΟΜΗΡΟ
ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ*

Ο ι οικιστικοί μύθοι ανάγουν την ίδρυση των κύριων Ελληνικών βασιλείων της Κύπρου στους αμέσως μετά τον Τρωικό πόλεμο χρόνους από Ομηρικούς ήρωες. Τους έχουν απαθανάτισει –πέρα από την ολοζώντανη ανά τους αιώνες προφορική Κυπριακή παράδοση– αρχαίες πηγές πάμπολλες, από τον Πίνδαρο και τον Ευριπίδη ως τον Ισοκράτη και τον Αριστοτελικό Πέπλο κι ως τον Αλεξανδρινό Λυκόφρονα (στην περίφημη Άλεξάνδρα του, με τα σχετικά σχόλια του Τζέτζη), τον Απολλόδωρο, τον Στράβωνα και τον Πλούταρχο:

Ο **Άγαπήνωρ**, που ηγείται των Αρκάδων στην Τροία κατά τον Όμηρο, επιστρέφοντας στην πατρίδα του μετά την άλωση εξοκέλλει με τα πλοία του στη δυτική ακτή της Κύπρου και γίνεται οικιστής της Νέας Πάφου και ιδρυτής του ιερού της Αφροδίτης στην Παλαίταφο. Ο **Τεύκρος ό Τελαμώνιος**, ο περίφημος Ομηρικός τοξότης, μη μπορώντας μετά την επιστροφή στην πατρίδα να αντέξει τις κατηγορίες του πατέρα του πως σκόπιμα δεν εμπόδισε τον αδελφό του Αίαντα να αυτοκτονήσει, παίρνει τους πιο στενούς του εταίρους και κατευθύνεται προς ανατολάς, αποβιβάζεται στην έκτοτε καλούμενη *Άχαιών ακτή* –στη βορειο-ανατολική ακτή της Κύπρου, στην κατεχόμενη σήμερα Καρπασία–, κατηφορίζει στον εύφορο κόλπο της σημερινής Αμμοχώστου και θεμελιώνει το πιο ένδοξο βασίλειο της αρχαίας Κύπρου, τη Σαλαμίνα. Ο Αχαιός **Κηφεύς** και ο Λάκων **Πρόξανδρος**, πολεμιστές κι αυτοί του Τρωικού πολέμου –μη μνημονεύμενοι στον Όμηρο– κατά τον Λυκόφρονα, ιδρύουν την Κερύνεια και τη Λάπηθο. Οι γιοί του Θησέα **Άκάμας** –που δίνει το όνομά του σε όρος και σε ακρωτήριο της βορειοδυτικής Κύπρου– και **Δημοφῶν**, ή / και ο **Φάληρος**, ιδρύουν την Αίτεια (η οποία

* Το θέμα –για τον Τιμητικό τόμο του Παναγιώτη Κοντού– δεν επελέγη τυχαία. Ο Π. Κοντός και εξαίρετος Γλωσσολόγος είναι και «Κύπριος κατ' επιλογήν»: Ψυχή της δραστήριας Επιτροπής του Πανεπιστημίου Αθηνών για την Κύπρο έδωσε και δίνει ενεργά το «παρών», όσο ελάχιστοι, στον δύσκολο Αγώνα του Κυπριακού Ελληνισμού για ελευθερία και προκοπή.

κατά την παράδοση, που φαίνεται όμως να απηχεί παλαιότερη τοπική ονομασία, μετονομάζεται αργότερα σε Σόλους προς τιμή του γνωστού Αθηναίου νομοθέτη), κι ο εγγονός του Ακάμαντος **Χύτρος** τους Χύτρους (Κυθρέα αργότερα, μέχρι σήμερα, κι ως προσπαθούν από το 1974 οι Τούρκοι κατακτητές να της αλλάξουν το όνομα).

Την εικόνα συμπληρώνουν πάμπολλα άλλα Ελληνικά τοπωνύμια πανάρχαια, που –παρά τις ατέλειωτες περιόδους δουλείας– επιβιώνουν ανά τις χιλιετίες μέχρι σήμερα στην Κύπρο: Δύμες και Τύμη, Αιγιαλούσσα / Γιαλούσα και Γιαλιά, Ελίκη και Ελίκες και Ελίκι, Βούρα, Δρέπανον, Μούττη του Δικιά (Μύτη –δηλ. Κορφή– του Δία), Ασίνη / Ασίνου, Μόρφου (από τη Μορφώ Αφροδίτη της Σπάρτης), Ζωτία / Ζώτεια / Ζώτκια (από τον Ζωτεάταν Απόλλωνα: ἐν Ἄργει, και την –έρμηη ήδη στους χρόνους του Πανυσανία– Πελοποννησιακή Ζοιτίαν: Ζω–), Κομήτης, Ναός και Γερανός (για ποταμάκια: πβ. τα ναίω = ρέω, Ναΐαδες – Νηρηίδες και νάματα, και γέρανος ὄμβρος του αρχαίου λεξικογράφου), Άλασσα, και άλλα πάμπολλα¹.

Προσμαρτυρεί ο Ηρόδοτος για το –Ἀργείων κτίσμα– Κούριον, και ο Αριστοτελικός Πέπλος: (αρ. 8 = E54, «Για τον θαμμένο στη Σαλαμίνα της Κύπρου Τεύκρο») «Των γοργοφόνων χειριστή βελών, τον Τελαμνίον Τεύκρο, η γη ετούτη εδώ της Σαλαμίνας νεκρό κρατά / (και αρ. 30 = E55, «Για τον Αγαπήνορα») «Απ' την Τεγέα ο άρχοντας αυτός ο Αγαπήνωρ, του Αγκαίου ο γιος, θαμμένος εἶν' ἐδώ, των Πάφίων των πελτοφόρων βασιλιάς»².

Προσμαρτυρούν επίσης αδιάψευστα τα λοιπά επιστημονικά δεδομένα, οδηγώντας στο βέβαιο συμπέρασμα για μαζική εγκατάσταση Αχαιών στην Κύπρο –σε δύο κύρια κύματα– περί το 1200 καί το 1050 π.Χ., που αφομοιώνουν βαθμιαία τους αυτόχθονες Ετεοκυπρίους (με την Κυπρομινωική γραμμική τους γραφή, αντίστοιχη της Μινωικής Γραμμικής Α, των Ετεοκρητών) και θεμελιώνουν τον Ελληνικό πολιτισμό του νησιού. Αξιόλογα είναι τα αρχαιολογικά ευρήματα σε πολλές περιοχές της Κύπρου (στην Πάφο, στην Έγκωμη, στο Κίτιο, στην Κερύνεια και αλλού), με πιο χαρακτηριστική την περίπτωση του Παλαιόκαστρου, στα βόρεια της Πάφου (όπου αποβιβάστηκαν και οχυρώθηκαν περί το 1200 π.Χ. Αχαιοί άποικοι, για να εξορμήσουν στις γύρω περιοχές. Λίαν σημαντική –ανάμεσα στ' άλλα ευρήματα– είναι η συλλαβική επιγραφή επί οβελού από την Πάφο του β' ημίσεος του 11^{ου} αι. π.Χ. (σε μεταγραφή): *O-pe-la-ta-u* = *Όφέλταν* (με την Αρκαδοκυπριακή κατάληξη –αν της γενικής ενικού πρωτοκλίτων ονομάτων, εδώ του κυρίου ονόματος *Όφέλτας* [*Όφέλιος* στην *Ιλιάδα*], από

1. Βλ. αναλυτικά: Α. Ι. Βοσκού *Μορφώ* (*Μορφώ παροικήσουςι*, Λευκωσία 1999), 1 κε. (με βιβλιογραφία). Συνοπτικά: του ίδιου *ΑΚυΓ1* (*Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία*, τόμ. 1: *Ποίηση* *Επική Λυρική Δραματική*, Λευκωσία [Ίδρυμα Αναστάσιος Γ. Λεβέντης] 1995), 37 κε.

2. *ΑΚυΓ2* (τόμ. 2: *Επίγραμμα*, 1997), 11 *E54-55 (σσ. 128-129 και 420-424), με βιβλιογραφία.

το ρήμα *ὀφέλλω* = αυξάνω, ενισχύω, κάνω κάποιον ευτυχισμένο)³.

Έντονα είναι, γενικά, τα Αρκαδικά στοιχεία στην Κυπριακή διάλεκτο των αρχαίων χρόνων (που συναποτελούν την Αρκαδοκυπριακή, κλάδο της Νότιας Αχαικής), και για αιώνες πολλούς –από τον 5^{ον} έως και τον 3^{ον} αιώνα π.Χ. παράλληλα προς τη σταδιακά επιβαλλόμενη αλφαβητική γραφή– κυρίαρχη η *Κυπροσυλλαβική γραφή*⁴. Χαρακτηριστικά είναι τα αξιόλογα επιγράμματα Ε5 (από τη Μόρφου, τέλη 5^{ου}/ αρχές 4^{ου} αι. π.Χ.) και Ε6 (από τους Γόλγους, του 4^{ου} αι. π.Χ.), σε Κυπριακό συλλαβάριο, και Ε12 (από τον ναό της Αφροδίτης στην Παλαίπαφο, περί το 320 π.Χ.), σε κεφαλαιογράμματη αλφαβητική γραφή: Το Ε6 είναι ένα εξαιρετικό από αισθητικής απόψεως αναθηματικό επίγραμμα, με λίαν αξιοσημείωτη την εκπληκτική επιβίωση ανά τους αιώνες του νοήματος του πρώτου στίχου μέχρι σήμερα στην Κύπρο στην παροιμία «μεάλοβ βούκκον βάλε τζιαί μιάλολ λόον μεμ πεις». Από γλωσσικής απόψεως σημειώνει κανείς, ανάμεσα στ' άλλα, τους τύπους [*Φά*]ναξ (με δίγαμμα), *κά(π) πωθι* (*κὰ* και *κὰς* αντί *καί*, με αφομοίωση του τελικού συμφώνου) και *Φέπο(μ) μέγα* (με δίγαμμα, επίσης, και αφομοίωση του τελικού -ν προ του αρχικού μ- της επόμενης λέξης), *ἐπίσταῖς* και *φρονέωῖ* (με τροπή του -σ- [στο εσωτερικό λέξεων] σε δασύ πνεύμα), *ἀ(ν)θρώπω* (αντί -ου) και *φρονέωῖ* (αντί -ουσι, ω δηλ. αντί ου, πιθανώς δε και *ἀνθρώποι*: αντί *ἄνθρωποι*), *ἃ χήρ* (*α* αντί η και η αντί ει)- στο δε Ε5 αξίζει να σημειωθούν, πέρα από το δίγαμμα, το *ἰν* (αντί ἐν), απλό και εν συνθέσει, το *ἐγών* (με -ν και προ συμφώνου), και το *ἄζαμος* (αντί *ἄγαμος*). Στο Ε12 αξιοσημείωτος είναι, πέρα από τους τύπους *ἄδε* και *ὀρμαῖ* (με *α* αντί η) και *ὕψηλόμ* αντί *ὕψηλόν*), ο τύπος *τεᾷ* (αντί *σῆ*, πβ. το *tuus* της Λατινικής και το *tu* της Γαλλικής)⁵.

Σημαντική είναι η παρουσία στοιχείων της Αρκαδοκυπριακής στον Όμηρο, με συχνούς τους Κυπριακούς τύπους (εἶαρ - ἔαρ [και ἦαρ, ἱαρ] = αἶμα, θρόνα = τὰ ἀνθινὰ ἱμάτια - τὰ ἐκ χρωμάτων ποικίλματα, κασίγνητος = ἀδελφός, κέραμος = δεσμοκτήριον, μόρον = ὄξύ [πβ. ἰόμωροι, ὕλακόμωροι], πάσσειν = ποικίλλειν, πρύλις = πυρρίχη [χορός ενόπλων, πβ. πυρλέες = ἐνοπλοι], χάριτες [: Μακεδόνες καὶ Κύπριοι λέγουσι τὰς συνεστραμμένας καὶ οὐλας μυρσίνας, ἅς φαμεν στεφανίτιδας, κατά τον αρχαίο σχολιαστή], πτόλις = πόλις, πτόλεμος =

3. Βλ. HGLC (*The History of the Greek Language in Cyprus: Proceedings of an International Symposium by the Pierides Foundation, Larnaca Cyprus, 8-13 September, 1986*), Editors: Jacqueline Karageorghis - Olivier Masson, Nicosia [Pierides Foundation, Larnaca] 1988), 1 κε. (: V. Karageorghis, "The Greek Language in Cyprus: The archaeological background"). Για τον οβελό με την επιγραφή *Ὀφέλταν* βλ. και *Μορφώ* (δ.π. σημ. 1) 44 σημ. 14 (με βιβλιογραφία), και 40 Πίν. 17.2.

4. Βλ. HGLC (δ.π. σημ. 3), vii κε. και 1 κε., με λίαν αξιόλογες εισηγήσεις και ενδιαφέρουσες συζητήσεις (για τις ποικίλες πλευρές του θέματος). Βλ. επίσης Κυριάκου Χατζηγιάννου *Ἡ Ἀρχαία Κύπρος εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Πηγὰς*, τόμ. Γ' μέρος Β': *Κυπρίων γλῶσσαι* (Λευκωσία 1977).

5. ΑΚυΓ2 11 Ε5 (σσ. 72-73 και 207-212), Ε6 (σσ. 72-75 και 212-220), Ε12 (σσ. 80-83 και 248-251), με περαιτέρω παραπομπές.

πόλεμος, *φιτρῶν καὶ λάων* = *κορμῶν καὶ λίθων* κ.ά.)⁶. Και τόσο έντονη είναι η επίδραση του θείου αοιδού στην πλούσια Αρχαϊκή επική ποίηση της Κύπρου, ώστε οι στίχοι του Εύκλου του χρησμολόγου, των -πιθανῶς Κυπριακῶν- Ὑμνων *Εἰς Ἀφροδίτην* και των *Κυπρίων ἐπῶν*, που περιείχαν ὅλα τὰ πρὸ τῆς *Ιλιάδος* γεγονότα, να κατατάσσονται στην Αρχαϊκή Ομηρικὴ -με την ευρύτερη σημασία του ὄρου- Ποίηση, κι ὥστε τα *Κύπρια ἔπη* να θεωρουνται σαν προῖκα τάχα του Ομήρου στον «γαμπρό του» Στασίνο τον Κύπριο (κατ' ευρύτατα διαδεδομένη αρχαία παράδοση)⁷. Έντονη είναι η επίδραση του Ομήρου και σε επιγράμματα, ὅπως το E33 ἀπὸ την περιοχὴ των αρχαίων Χύτρων (με την -Ομηρικῆς τεχνοτροπίας- παρομοίωση «Σαν τρυφερό κλωνάρι ελιάς ἀπ' τις ριπές τ' ἀνέμου / ἀπὸ τους πατρικούς ξεκόπηκα θαλάμους»), κι ὅπως το E24 ἀπὸ το Κίτιο, για τον Ομηροδιδάσκαλο Κιλικάν, που στα σαράντα του τον χωρίζει η Μοῖρα ἀπ' τους συντρόφους, με τις Αἰολικῆς καταλήξεις -έμεν των ἀπαρεμφάτων (στο *παρελθέμεν*, ἀντὶ *παρελθεῖν*, του στ. 1), την κατάληξη -εσσι(ν), ἀντὶ -σι(ν), της δοτ. πληθ. τριτοκλίτων ονομάτων (στο *σελίδεσιν* του στ. 3), τους Ομηρικούς τύπους ἡθέων (στ. 2) και ἡνωρέην (στ.4), και τους -μη ἀποκλειστικά, ὁμως, Ομηρικούς- ποιητικούς τύπους *Ὀμηρεῖαισι* και *μετέπρεπον* στον στ. 3)⁸.

Εκπληκτικὴ είναι η επιβίωση πανάρχαιων γλωσσικῶν στοιχείων στη σημερινὴ Κυπριακὴ διάλεκτο: **προσωδιακὴ προφορά και προφορά του δίγαμμα σύστοιχα ἀντικείμενα** (έθελες πολλά! = ζητάς πολλά - θα τό 'θελες πολὺ!)- **διπλὰ σύμφωνα** (συχνὰ κατὰ πλεονασμό), ἀκόμα και στην αρχὴ λέξεων: κκότσιν (κότσι, αστράγαλος), ππέφτω (= πέφτω, πίπτω) και ππέσιμον, ππούρφος (= τόσο ἀδύνατος που με το ππούρφου πέφτει), ττάβλιν, ττακκουρώ (= κροτῶ: ττάκκα), ττάππος (ο φελλός μπουκαλιού, Ιταλ. tappo), Ττοφής (ο Χριστοφής), κ.τ.τ.: **προφορά υ > ου** (μύτη > μουττή, την κύνα [τη σκύλα, στην Κυπριακὴ προφορά:] > την κούνα, ἀπ' ὅπου ονομαστική. η κούνα και αρσ. ο κούνος = ὁ κύων, ο σκύλος, το τεμπελόσκυλο [ἀπὸ τη συνηθισμένη στην Κύπρο εικόνα του σκύλου του νωχελικά ξαπλωμένου κάτω τις ξεστές καλοκαιρινές μέρες], και γενικά ο τεμπέλης, έννοια που επικρατεῖ στο τέλος, ὥστε να πλαστεῖ νέα λέξη -σύνθετη- για το τεμπελόσκυλο [κυριολεκτικά και μεταφορικά]: ο κουνόσιυλλος [πβ. τα Ομηρικά *ἐξ ἐμέθεν, εἰνάνυχας νύκτας, αἰγίλιπος πέτρης* [ὅπου *λίψ* = *πέτρα*] κ.τ.τ., πβ. τα Νεοελληνικά σπιτονοικοκύρης, οἰκοδεσπότης, κ.ά.)· **ο > ου** (ὄλοι > ούλλοι) και **ε στη θέση μακροῦ ε**, που ἐδῶ και χιλιετίες ἀποδίδεται κανονικά με το **η** (μεν= μην, μεμ πεις= μην πεις)· **ἀπαρεμφατικοὶ τύποι ἀντὶ ουσ.** (*ιδεῖν* > το δειν= τὸ ὁρᾶν και το βλέμμα, το πείν, το φαγεῖν κ.τ.τ.)· **οξεία στην παραλήγουσα σε ονόματα με**

6. Βλ. κυρίως C. M. Bowra, "Homeric words in Cyprus", *JHS* 54 (1934) 54-74, και *AKvΓ1* / *AKvΓ2* *passim* (βλ. τους Πίνακες Αρχαίων λέξεων).

7. *AKvΓ1* 3 T1-4 (σσ. 160-163, και 60-61).

8. *AKvΓ2* 11 E24 (σσ. 92-95 και 294-299) και E33 (σσ. 104-107 και 333-338).

κατάληξη -οι, λογιζόμενη ως μακρόχρονη, όπως στον Όμηρο κ.α. (ανθρώποι - ανθρώποι και αδρώποι, αντί άνθρωποι, νομάτοι = άτομα, πρόσωπα, από το ονόματα)· **αποκοπή προθέσεων** (αντινάσσω = ανατινάσσω, ασκοπώ = ανασκοπώ, αντρούσιν = ανατρούχιον [Αιολικό χαρακτηριστικό της Ομηρικής γλώσσας: ἄν δ' Ἀγαμέμνων ἴστατο κ.τ.τ.]· **τύποι** όπως εγ(ι)ώνη και εσούνη (εγώ / εσύ), χαμαί και δαμαί, πόπαστον (από-παστον = επιδόρπιο, Ομηρ. πάσασθαι = να φας), άννου (ἄνα, και άννου πάνου: σήκω επάνω), ανηψιός (ἄνεψιός, εξάδελφος: όπως στον Όμηρο, όχι παιδί αδελφού, που στην Κύπρο λέγεται αδελφότεκνος - αδελφότεκνη), βουρώ (< οὔριζω, οὔριος, τρέχω), γοίον (<οἶον, όπως), έππαλαι (ἔκπαλαι), κωλυώ (<κωλύω, κωλυέι με: με εμποδίζει), μάτιν (ἱμάτιον), λυχναφής (περὶ λύχνων ἄφάς, όταν ανάβουν τα λυχνάρια, το βράδυ), παίω (παίω, κτυπώ, πυροβολώ), πιτ(ο)ύδιν (υποκοριστικό του πίτυς, μικρό πεύκο), ξιστηκός (<ἔξεστηκός = έκθαμβος, και ξιστητζιή = έκθαμβη), ξορτώννω (<ἔξορθώω, κατορθώνω), ορτσιέται (ὀρχεῖται, χορεύει), συντυχάννω (συντυγχάνω, συνομιλώ, ομιλώ), ψυντρός (<ψυδρός και ψυδνός, μικρός και λεπτός) ή ψηντρός (<ψεδνός), μητά σου (<μετά σου, μαζί σου, που απαντά εντυπωσιακά στο επίγραμμα Ε49 από την Πάφο του 3^{ου} μ. Χ. αι. ως μητά σσου ή μητά σσου, μαζί με τους τύπους ό σσπείρας και όσσά [με διπλό αντί απλού σίγμα προ συμφώνου, ακόμα και στην αρχή λέξεων, όπως και σήμερα στην Κυπριακή διάλεκτο], και μαζί με τον πανάρχαιο τύπο ὑμήλικας, αντί ὀμήλικας), κ. ά. πολλά⁹.

Αξιοσημείωτη είναι η **κατάληξη -ασιν** (γ' πληθ. οριστ. ενεστ., κατάληξη ρημ. -μι «ανώμαλων» από αρχαιολόγων χρόνων), επαναλαμβανόμενη στο γνωστό Κυπριακό δημοτικό τραγούδι «Τέσσερα παλληκάρκα»:

Τέσσερα **τζιαί** τέσσερα γίνονται οκτώ
τέσσερα **παλληκάρκα** **πάσι(σ)** στομ πόλεμον. (-ασι[ν] / αφομ. τελ. συμφ.)

Στοδ δρόμομ που πηαίννασιν επεινάσασιν (τελ. -ν ονομ. και ρημ.,
τζι' εκάττασιν να φάσιν **τζιαί** εδιψάσασιν. και προ συμφώνων).

Γυρεύκουν να 'βρουβ βρύσσην απάνω στο βουνόν (να 'βρουν)

9. Βλ. αναλυτικά: Κυρ. Χατζηιωάννου *Γραμματική της όμιλουμένης Κυπριακής διαλέκτου* (με Έτυμολογικό προσάρτημα), Λευκωσία (Έκδόσεις Ταμασός) 1999. Βλ. επίσης τα σχετικά λήμματα στα λεξικά της Κυπριακής διαλέκτου: Κ. Γ. Γιαγκουλλής, *Μικρός ερμηνευτικός και ετυμολογικός θησαυρός της Κυπριακής διαλέκτου* (Από το δέκατο τρίτο αιώνα μέχρι σήμερα), Λευκωσία 1997 (Βιβλιοθήκη Κυπρίων Λαϊκών Ποιητών, αρ.58)· Κυρ. Χατζηιωάννου *Έτυμολογικό λεξικό της όμιλουμένης Κυπριακής διαλέκτου* (Ιστορία, έρμηνεία και φωνητική των λέξεων, με Τοπωνυμικό παράρτημα), Λευκωσία (Έκδόσεις Ταμασός) 1996· Ρόης Παπαγγέλου, *Τό Κυπριακό Ίδιωμα: Μέγα Κυπρο-έλληνο-άγγλικό (και με λατινική όρολογία) Λεξικό, Έρμηνευτικό - έτυμολογικό - προφορᾶς - όρθης γραφής (και με πλήρη διασταύρωση), Μέ μιά διεξοδική Εισαγωγή τοῦ Λεξικογράφου*, Αθήνα (Έκδόσεις Ίωλλός) 2001.

τζί' ηύρασιν έναλ λάκκον	των εκατόν ορκών.	(ένα[ν], οργυιών)
Ερίζαν το λαχνίν τους τζιαί έπεσεν η μοίρα	ποιος εν' να κατεβεί πα' στο μιτσίμ παιδίν.	(είναι να κ.) (μιτσίν= μικρό)*
Για δέστε με, αδέρφια μου, μέσ' στο γερημολάτουν	τζι' εγιών 'ν' να κατεβώ να ββάλω το νερόν.	(εγώ είναι να [θα] κ.) (ερημ- / -λακκ-)
Τζιαί τότες τα αδέρφια του μέσ' στο γερημολάτουν	τοσ σφικτοδέσσασιν, τογ κατεβάσσασιν.	(τον σφ-) (τον κατ-)
Εβκάρτε με, αδέρφια μου, εγ' κότσινον, εμ' μαύρομ,	γιατ' είδα το νερόν, μα τζιαί φαρματζίερόν.	(εγ', εμ'= είναι / κόκκινο)
Ωσπου να τον τραβήσουσιν οι όφεις τζιαί τα φίδκια	τζιαί να τον βάλουσιν, τον μισοφάασιν.	(πβ. Ομηρ. <i>έξ έμέθεν, εινάνυχας νύκτας</i>)
Να πείτε της μανούλας μου γιατί τογ γιόν της τον μιτσήν θα)	στα μαύρα να ντυθεί, εθ θα τον ξαναδεί.	(μιτσής < <i>μικρός</i> = μικρός / εθ θα= δεν

Αυτός ο κόσμος (κατά τη γνωστή διαπίστωση του Γιώργου Σεφέρη) είναι στ' αλήθεια του Ομήρου. Και δικός μας, ολόδικός μας. Κληρονομιά πολύτιμη στον δύσκολο αγώνα που -υποχρεωμένη από την Τουρκική εισβολή του 1974 και τη συνεχιζόμενη εδώ και τριάντα ένα χρόνια κατοχή- διεξάγει και πάλι η Κύπρος -με τους απανταχού Έλληνες, Φιλέλληνες και φιλελεύθερους εν γένει ανθρώπους στο πλευρό της- για λύση του εθνικού μας θέματος δίκαιη (στοιχειωδώς έστω), λειτουργική και βιώσιμη, που να διασφαλίζει την επανένωση του μαρτυρικού νησιού, την ειρηνική συμβίωση και ευημερία όλων των νόμιμων κατοίκων (Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, Μαρωνιτών και Αρμενίων και Λατίνων), και -ασφαλώς- την απρόσκοπτη επιβίωση και προκοπή του Κυπριακού Ελληνισμού στις πανάρχαιες προγονικές εστίες.

SUMMARY

THE GREEK LANGUAGE IN CYPRUS: FROM THE TROJAN WAR AND HOMER TO OUR TIMES

Myths about settlements in Cyprus refer the establishments of the main kingdoms of Cyprus by Homeric heroes to the years immediately after the Trojan War. (Agapenor, who led the Arcadians to Troy, becomes the settler of New Paphos and founder of Aphrodite's sanctuary in Palaepaphos; Teucer son of Telamon founds Salamis; Achaean Kefeus and Praxandros the Lacedaemonian found Kyrenia and Lapithos.) Scholarly research also leads to the safe conclusion about a mass settlement of Achaeans in Cyprus round 1200 and 1050 B.C. Subsequently the native Eteocyprits were assimilated and the Greek civilization was firmly established on the island. Arcadian elements are very strong in the Cypriot dialect of ancient times (forming together the Arcadian-Cypriot branch of the southern Achaean dialect). For many centuries -from the 5th to the 3rd century B.C. paralleling the gradually imposed alphabetic writing- we have the *Cyprosyllabic* writing, with a most significant example the inscription on an *obelos* from Paphos (2nd half of the 11th century B.C.): *O-pe-la-ta-u* = Ὀφέλταν (with the Arcadian-Cypriot suffix -αν of the singular genitive of the 1st conjugation nouns). Characteristic are the epigrams E6 (AKvI2) from Golgoi of the 4th century B.C. (see also E5 from Morphou, 5 / 4 century B.C.), in *Cyprosyllabic* writing, and E12 (from the sanctuary of Aphrodite, in Palaepaphos, round 320 B.C.), in capitalized alphabetic script. There is also a significant presence of elements of Arcadian-Cypriot dialect in Homer, with frequent use of Cypriot forms (εἶαρ: αἶμα, blood; θρόνα: ἀνθινὰ ἱμάτια, flowers embroidered on cloth; κασίγνητος: ἀδελφός, brother; κέραμος: δεσμοτήριον, dungeon; μόρον. ὀξύ, sharp; πάσσειν. ποικίλλειν, embroider [garments]; πόλις: πόλις, city; πόλεμος: πόλεμος, war; etc.) and a strong influence of the godly bard in the Archaic epic poetry of Cyprus and in epigrams such as the E24 from Kitium.

Astonishing is the survival of very ancient language data in today's Cypriot dialect: prosodic pronunciation of δίγαμμα; cognate objects (έθελες πολλά! = you want much, you want something very much!); double consonants, even at the beginning of words: πέφτω (to fall) and πέσμον, Ττοφής (Christopher) etc.; *v > ou* (κύων, κύνα > κούνα and κούνος [and κουνόσυλλος], μύτη > μούττη etc.); *o > ou* (ὄλοι > ούλλοι) and *ε* in place of the long *ε*, which for thousands of years now has been replaced by *η* (μεν: μή, μην; μεμ πεις: μην πεις, don't say); infinitive forms instead of nouns (ιδεῖν > το δεῖν: seeing and look, το πείν, το φαγεῖν etc.); short forms of prepositions (ασκοπῶ: ἀνασκοπῶ, to review); forms like εγ(ι)ώνη and ε-

σούνη, χαμαί and δαμαί, πόπαστον (από-παστον, Homeric πάσασθαι), άνου (άνα, and άνου πάνου, get up), βουρώ (οὐρίζω [οὔριος], run), γοιόν (οἶον, like), κωλύώ (κωλύω; κωλυεί με: prevents me), μάτιν (ίμάτιον), λυχναφής (περὶ λύχνων άφάς), παίζω (παίω: strike, shoot), ξιστηκός and ξιστητζιή (έξεστηκώς: amazed), ξορτώννω (έξορθόω: achieve), ψυντρός (ψυδρός and ψυδνός: small and thin) or ψηντρός (ψεδνός), μητά σου (μετά σοῦ: with you, which is impressively met in epigram E49 from Paphos (3rd century A.D.) as μητὰ σοῦ or μηττά σου, together with forms ό σσείρας and όσστᾶ [with double instead of single σίγμα before a consonant, even at the beginning of words, as even today in the Cypriot dialect] and together with the very ancient form ύμήλικας, instead of όμήλικας) and so on. We should also note the suffix -ασιν (3rd person plural indicative, present tense, suffix of verbs -μι “irregular” verbs since very old times), repeated in the Cypriot folk song “Four brave lads”.

This (according to the opinion of George Seferis) is indeed Homer’s world.